

магнатов. Особенное внимание обращено на рукописи, которые хранятся в ЛННБУ им. В. Стефаника. Анализ этих документов разрешает расширить предыдущие исследования литературной культуры среды, сосредоточенной вокруг протестантской ветви рода Радзивиллов.

Ключевые слова: язык рукописей, Радзивиллы, памятники красноречия, львовские манускрипты, *silva rerum*.

УДК 026.07(438)(093)

БІБЛІОТЕКА ПЕРЕМИСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ КАПІТУЛИ У СВІТЛІ АРХІВНИХ МАТЕРІАЛІВ М. ЛЮБЛІНА

Маргарита Кривенко

*науковий співробітник науково-дослідного відділу історичних колекцій
ЛННБУ ім. В. Стефаника*

На основі архівних матеріалів м. Любліна здійснено спробу реконструкції основних моментів історії бібліотеки Перемиської греко-католицької капітули, процесу переміщення книжково-рукописних колекцій у 1946–1947 рр. після ліквідації її як самостійної установи, теперішнього стану фонду. Вперше висвітлено питання щодо повернення бібліотечних цінностей українській релігійній громаді м. Перемишля.

Статтю доповнює підбірка архівних документів, а також ілюстративний матеріал.

Ключові слова: бібліотека Перемиської греко-католицької капітули, Іоанн Лаврівський, Іоанн Снігурський, ліквідаційний етап, бібліотека Католицького університету м. Любліна, ревіндикація бібліотечних цінностей.

Доля Перемиської Капітульної бібліотеки типова для всіх релігійних установ, які були ліквідовані після заборони у 1946 р. діяльності греко-католицької церкви. Особливістю є те, що нині основна її частина зосереджена на території сусідньої держави — Польщі (у Варшаві, Перемишлі, Любліні), і цим зумовлені значні труднощі в доступі до її джерельної бази.

© Кривенко М., 2009

Наприкінці 2006 р. розшуки матеріалів про назване вище історичне формування автор цієї публікації уже здійснювала в архівах, бібліотеках, музеях Перемишля, де зберігаються, переважно, документи, що стосуються становлення та діяльності бібліотеки до моменту її ліквідації. Частково цей період в історії Капітульної бібліотеки дослідники висвітлювали [26, s. 13-16; 19, с. 256-258; 2] у контексті історії та культури Перемиської землі ХІХ — початку ХХ ст. Аналізуючи цінні фонди Бібліотеки, окремі публікації, що з'явилися в Україні і за кордоном у другій половині минулого століття, теж побіжно торкаються її “біографії” [20; 1; 21; 23; 27].

Цілісній реконструкції історії Перемиської капітульної бібліотеки та уточненню сучасного стану її фонду сприяло опрацювання архівних матеріалів м. Любліна, оскільки вони розкривають ліквідаційний етап бібліотеки, процес переміщення її книжково-рукописних колекцій у 1946–1947 рр., а також інформують про ревіндикаційну політику щодо неї на початку ХХІ ст.

Люблінська збірка складається з 26 одиниць зберігання, у переважній більшості, листів; з них 24 — збереглися в Архіві Католицького університету ім. Яна Павла ІІ (КУЛ) (Katolicki Uniwersytet Lubelski (KUL)), а два тепер знаходяться у Бібліотеці КУЛу. Хронологічно їх можна розділити на дві групи. Перша — 19 листів, датованих від 17 серпня 1946 р. до 24 вересня 1947 р., — це кореспонденція між Головною дирекцією бібліотек Міністерства освіти Польської Республіки та різними інституціями, у справі передачі колекцій ліквідованого історичного формування.

Друга група документів охоплює сім листів, які з'явилися в період від липня 2000 р. до серпня 2006 р., внаслідок порушеного Перемисько-Варшавською греко-католицькою єпархією на чолі з архієпископом Яном Мартиняком питання щодо повернення колекцій цього історичного формування українській релігійній громаді м. Перемишля.

Люблінські матеріали стали об'єктом нашого вивчення з метою запровадження їх до наукового обігу, оскільки досі в Україні ми не маємо комплексного дослідження цього історичного формування з понад 100-літньою історією. Серед праць сучасних зарубіжних авторів треба назвати публікацію У. Пашкевич [31, s. 180-183] — працівника Бюро уповноваженого керівництва у

справах польського культурного надбання за кордоном. Увага польської дослідниці звернена до Капітульної бібліотеки з приводу “зацікавлення української сторони долею і охороною цієї значної колекції” [31, с. 180]. Однак з огляду на те, що розвідка п. Пашкевич побачила світ у 1999 р., вона не могла охопити люблінських документів 2000–2006 рр.

Отже, що нам відомо про бібліотеку Перемиської греко-католицької капітули?

Важливі моменти з минулого Бібліотеки

Для початку потрібно сказати про інституцію, при якій було створено бібліотеку, а також пригадати значення окремих термінів і понять, характерних для західної Церкви, що траплятимуться при висвітленні теми. Таке їх запозичення Українською Католицькою Церквою на початку ХІХ ст. було зумовлено історико-територіальними чинниками.

Відавна внутрішня організація Церкви для спільного управління єпархією, яке здійснював єпископ, передбачала наявність ради чи колегії як дорадчого та допоміжного органу, що у православній Церкві мав назву **крилос**, а у Західній — **капітула**.

Членами цієї церковної інституції були священники єпархії, які носили вищий титул. На Сході, відповідно, вони називалися **крилошанами**, а на Заході — **каноніками**.

Таке об’єднання крилошан створювалося при кафедральному — головному храмі міста, який був столицею єпархії. Звідси і назва — **кафедральна капітула**.

Відновленню Перемиської кафедральної капітули східного обряду (або як її тоді називали Перемиський собор руських крилошан) та затвердженню її статуту, яке відбулося у 1816 р., завдячуємо митрополитам Антонію Ангеловичу та Михайлові Левицькому. До її складу тоді увійшло шість крилошан, кількість і коло обов’язків яких упродовж існування капітули неодноразово змінювалися [22, с. 173]. При капітулі була зібрана найбільша українська бібліотека Галичини ХІХ ст., збагаченню і збільшенню якої сприяло українське національне відродження, в результаті якого виникали і формувалися приватні книгозбірні, що містили цінні та рідкісні матеріали. Окрім десятків тисяч назв видань Капітульна бібліотека володіла великим масивом архівних матеріалів; в ній були зосереджені вартісні колекції монет, карт і творів

образотворчого мистецтва (портрети, здебільшого діячів української церкви першої половини XIX ст. — Іоанна Снігурського, Іоанна Лаврівського, Михаїла Гарасевича, Симеона Окольського та ін.).

Початок бібліотеки треба шукати у книжковому зібранні кафедральної церкви св. Іоанна Хрестителя, яке, згідно з інвентарем 1794 р., нараховувало 312 друків XVI–XVIII ст. [3, арк. 16]. У 1831 р. кафедральна бібліотека містила вже 2. 000 томів і чимало рукописів [24, р. 29]. Її розростанню сприяла, здебільшого, благодійність представників греко-католицького духовенства, зокрема Йосифа Стрілецького*, який відписав їй свою книжкову колекцію [28, s. 88].

Найбільшим і найціннішим внеском стала приватна збірка члена собору крилошан о. Іоанна Лаврівського** в кількості 14139 томів [4], яку на початку 40-х років XIX ст. він заповів Капітулі з метою формування бібліотеки для публічного вжитку. Значним

* *Стрілецький Йосиф* — парох церкви св. Варвари у Відні у 20-х рр. XIX ст. Автор першого підручника української граматики. Зібрав значну бібліотеку, яка лягла в основу двох капітульних бібліотек в Галичині — Перемиської і Львівської.

** *Лаврівський Іоанн* (15.V.1773, Надсяння — 25.VI.1846, Перемишль) — священник, колекціонер книжок і рукописів, культурно-громадський діяч. У 1791 р. закінчив гімназію в Перемишлі; у 1798 р. — духовну семінарію у Львові; мав звання доктора філософії і богослов'я. З 1808 р. — професор Львівського університету; з 1815 р. — ректор Духовної семінарії у Львові. У львівський період зібрав солідну бібліотеку, яка у 1818 р. налічувала понад 15 тис. праць. У 1820 р. повернувся до Перемишля на викладацьку посаду в місцевій семінарії. Від 1834 р. — архідиякон Перемиської капітули і член епархіальної консисторії. У 1828 р. купив друкарню; став її першим директором і орендатором; налагодив видавничу діяльність. Для потреб парохіального шкільництва уклав низку підручників, один з яких був надрукований у цій друкарні. На початку 1840-х років подарував частину своєї власної бібліотеки (у 1831 р. охоплювала 33 тис. томів друків, 300 рукописів, 70 портретів видатних людей, значну кількість графічних творів, 200 монет, великий масив архівних матеріалів) собору крилошан, започаткувавши найбільшу в XIX ст. українську бібліотеку в Галичині. Попередньо частину свого зібрання подарував Бібліотеці греко-католицької капітули метрополітальної у Львові. Член Краківського наукового товариства.

її доповненням був щедрий дарунок перемиського єпископа Іоанна Снігурського* (2096 томів) [12], який подбав також про належне для неї приміщення та фінансове забезпечення її розбудови. Тому саме від надходження цих двох дарів, що лягли в її основу і стали ядром бібліотечного зібрання, ведеться відлік Капітульної бібліотеки, яка за іменами своїх фундаторів отримала назву “Снігурсько-Лаврівськіана”.

У 1846 р. Перемиська книгозбірня налічувала 17 024 томи [5, арк. 1]. У цю цифру, окрім названих вище збірок, увійшло 147 книжок, які подарував парох с. Ритаревичі на Мостищині Онуфрій Кубаєвич, а також 642 друки з кафедральної бібліотеки [5, арк. 2]. Станом на 1883 р. її фонд складав 17 200 томів [26, с. 14].

У подальшому Бібліотека продовжувала збагачуватися фрагментами інших приватних колекцій, зокрема архідиякона о. Іоанна Войтовича, який у 20-х роках минулого століття подарував колекцію із 110 одиниць [18]. Зібрання збільшувалося також за рахунок влиття цінних книжок і рукописів з парафіяльних церков не лише Перемиської, а й сусідніх єпархій, та з ліквідованих монастирів, зокрема монастиря Бернардинів у Львові. Слід зазначити, що в ній був зібраний повний репертуар перемиських видань. А у 1936 р. до її складу увійшла велика приватна бібліотека священика Перемиської єпархії Василя Левицького (1866–1935) [2, с. 493].

Таким чином, фонд Капітульної бібліотеки напередодні Першої світової війни налічував, за різними джерелами [30, с. 167; 25, с. 124; 29, с. 237; 2, с. 493], від 20 000 до 30 000 томів і в такій кількості утримувався до початку Другої світової війни.

Згідно з інформацією, яку подають “Шематизми Перемиської єпархії”, які опрацював Д. Блажейовський [24, р. 29], кураторами

* *Снігурський Іоанн* (1784, с. Берестяни біля Самбора — 1847) — священик, культурно-громадський діяч. Богословські студії проходив у Львові й Відні. У 1811 р. отримав звання доктора теології; з 1817 р. — декан теологічного факультету Віденського університету. З 1818 р. очолив Перемиську єпархію. Організував низку культурних, духовних, освітніх і наукових закладів: у 1829 р. — єпархіальну друкарню і кафедральний хор; у 1840 р. — Інститут вдів і сиріт священиків; у 1845 р. — Духовну семінарію; спільно з крилошанином І. Лаврівським — капітульну бібліотеку та архів.

Бібліотеки греко-католицької капітули у різні роки були її члени: Іоанн Лаврівський [1831–1833], Іоанн Мишковський [1834–1837], Фома Полянський ([1841]–1853), Григорій Гинилевич (1853–1869), Антін Юзичинський (1869–1886). Бібліотекарями працювали: Юліан Никирович (1869–[1875]), Венедикт Літинський [1877–1886]. У 30-х роках ХХ ст. її кустосом був о. Василь Пинило [2, с. 494].

Першим, хто упорядковував Капітульну бібліотеку і поскладав книжки в 71 шафу [19, с. 257], був перемиський єпископ Фома Полянський. У 1846 р. він уклав у чотирьох томах [5; 6; 7; 8] алфавітний каталог друків, записи якого згодом були продовжені до 1934 р.

У 1858 р. рукописні матеріали упорядкував і заінвентаризував церковний і громадсько-політичний діяч о. Антін Петрушевич. Результатом його праці став рукописний каталог [9], розділений на дві частини з огляду на характер згрупованих у них документів: 1) Рукописи Бібліотеки [9, арк. 2-33]; 2) Архів Капітули [9, арк. 34-55]. Найбільша група першої частини охоплювала 108 позицій і містила старослов'янські та руські рукописи, які походили з XIV–XIX ст. [9, арк. 2-19]. У другу частину ввійшов архів Перемиського греко-католицького єпископства.

Оскільки у другій половині XIX ст. збірка рукописів бібліотечного зібрання значно поповнилася і розрослася, виникла потреба її нового опрацювання. У 1900–1901 рр. це зробив крилошанин капітули і священник кафедрального храму Мирон Подолинський [9, арк. 1]. Він уклав два алфавітні каталоги: окремо для кирилических (308 позицій) [15] і латинських (83 записи) [14] пам'яток.

Спираючись на названу вище власну документацію та інші каталоги й інвентарі, які зберігаються в Державному архіві м. Перемишля, можна стверджувати, що у 1946 р., тобто на час ліквідації, Капітульна бібліотека володіла збіркою пергаментних документів, що походили з XII–XIII ст.; манускриптами, писаними на папері XIV–XIX ст.; десятками інкунабул (35 записів) [16]; значною колекцією стародруків XVI–XVIII ст., а також виданнями, які побачили світ у XIX–XX ст. [5; 6; 7; 8; 10; 11]. Збірка була різноманітною за мовним, тематичним, типологічним складом [13, 17].

Переміщення книжково-рукописних колекцій у 1946–1947 рр.

Після Львівського собору (березень 1946 р.) Перемиська греко-католицька єпархія та всі її інституції були ліквідовані.

Зібрання Капітульної бібліотеки, що знаходилося в колишньому монастирі оо. Кармелітів і займало шість кімнат партеру капітульного будинку, було віддано у розпорядження Головної дирекції бібліотек Міністерства освіти для вивчення можливих варіантів її передачі іншим інституціям. Очолював Головну дирекцію Юзеф Грив, який від вересня 1946 р. до січня 1947 р. вів жваве листування з науковими установами у справі прийняття бібліотеки на тимчасове зберігання.

Одним з перших зголосився Католицький університет м. Любліна, мотивуючи тим, що “на теологічному факультеті К. У. Л. знаходиться кафедра порівняльної теології (для дослідження східного християнства) — єдина такого роду кафедра в Польщі”, а також з огляду на своє географічне положення цей навчальний заклад “приділяє особливу увагу проблемам східного християнства і збирає потрібну літературу”^{*}.

Національна бібліотека у Варшаві, виходячи зі свого статусу, претендувала отримати ту частину Капітульної бібліотеки, яка складала полоніку.

Серед світських наукових закладів у проєкті розподілу колекцій колишньої Перемиської капітульної бібліотеки була залучена й бібліотека Ягеллонського університету у Кракові.

Перемиський єпископ латинського обряду Францішек Барда пропонував віддати з відділу рукописів Капітульної бібліотеки полоніку і матеріали, що стосуються історії Західної Церкви, — Перемиському Єпархіальному архіву західного віросповідання, а праці отців Східної Церкви (зокрема, багатотомну грецьку патрологію Ж.-П. Міня) — Перемиській латинській Духовній

^{*} Див.: Додаток. Док. № 1. Тут і далі посилання на непагіновані матеріали Архіву КУЛу. *Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Archiwum Uniwersyteckie. Zespół: Biblioteka Uniwersytecka. Depozyt Przemyski, 1946–47. Док. № 5: Бібліотека КУЛу. Відділ спеціальних зібрань. Сектор старих друків.*

семінарії як компенсацію за знищену в часи воєнного лихоліття її багату бібліотеку*.

За результатами листування Міністерство освіти прийняло рішення, про яке 21 січня 1947 р. повідомило всі зацікавлені сторони**. Згідно з цим рішенням роль своєрідного розподільника відводилася Бібліотеці Католицького університету в Любліні, якій передавалося на депозит бібліотечне зібрання Перемиської греко-католицької капітули в цілості. Вона ж зобов'язана була здійснити сегрегацію фонду таким чином:

— друки до 1550 р. (тобто інкунабули і палеотипи) віддати Ягеллонській бібліотеці;

— всю полоніку й україніку до XVIII ст. включно і світську полоніку та україніку XIX ст. передати Національній бібліотеці у Варшаві. Остання, в свою чергу, дублети теологічної літератури, переважно, новіші видання, мала повернути до Перемишля — до Бібліотеки чернечого ордену Кармелітів Босих та до Бібліотеки римо-католицької капітули;

— решту фонду отримував Католицький університет в Любліні, щоб дублети теологічної літератури теж віддати названим двом духовним бібліотекам міста Перемишля.

Відповіддю на таке розпорядження став лист ректора Католицького університету о. Антонія Сломковського від 14 лютого 1947 р. до Міністерства освіти у Варшаві. Оскільки основна і найбільш вартісна частина колекцій Капітульної бібліотеки дісталася Варшавській національній книгозбірні, а також з огляду на брак приміщень та кваліфікованих спеціалістів для здійснення такого сортування у Любліні, автор листа пропонував доручити цю роботу Варшавській бібліотеці, а Католицький університет опісля забрав би свою частину. Можемо припустити, що саме це звернення спричинилося до того, що *de facto* розподіл Капітульної бібліотеки був переглянутий і суттєво змінений на користь КУЛу. Забігаючи наперед, скажемо, що для перевезення бібліотеки до Любліна знадобилося два 15-тонних вагони (!).

Уповноваженим для вирішення всіх справ, пов'язаних з переміщенням фрагментів Капітульної бібліотеки до Любліна, Ректор

* Див. док. № 2.

** Див. док. № 3.

призначив о. Болеслава Радомського. Про те, як цей процес відбувався день за днем, читаємо у його звіті від 24 вересня 1947 р.* Зокрема, з 8 по 13 вересня ці книжки допомогли пов'язати десять отців Кармелітів. 15 вересня 17 учениць і учнів Педагогічного ліцею в Перемишлі завантажили у 50-тонний ширококоліїний вагон, з якого 16 вересня 10 учнів того ж Ліцею і три працівники КУЛу перевантажили книжки до двох 15-тонних нормальноколіїних вагонів. 17 вересня вагони прибули до Любліна, а 18 вересня книжки вивантажили і привезли до бібліотеки КУЛу.

У звіті також зазначено, що під час “пакування книжок у Перемишлі було виявлено багато манускриптів, які залишила Національна бібліотека (1 стос до 2 метрів), а також музейні пам'ятки. ...Після їх упорядкування 14 вересня вони були передані п. Леснякові — керівникові Музею Перемиського краю”**.

Аналізуючи звіт, можемо зробити висновок, що представники Національної бібліотеки раніше здійснили в Перемишлі сортування Капітульної книгозбірні і забрали призначені їм колекції.

Доречно також зазначити, що переміщення відбувалося без жодних здавально-приймальних документів, які б містили точні кількісні та якісні дані щодо переданого названим вище установам фонду досліджуваної нами бібліотеки.

Сучасний стан фонду

Про те, яка ж частина зібрання фактично була переміщена до установ Варшави, Любліна та Перемишля, дізнаємося з другої частини люблінської збірки матеріалів — нагадаємо, сучасного листування, спричиненого домаганнями греко-католицької громади Перемишля повернути їй Капітульну бібліотеку.

На прохання Міністерства культури і національної спадщини вивчити це питання і підготувати свої пропозиції, спеціалісти Польського Бібліологічного Товариства обстежили місця зберігання фрагментів Бібліотеки та сучасний стан її колекцій. Довідка, видана 4 липня 2000 р.*** за підписом Голови Головного Управління Товариства проф. Барбари Беньковської, засвідчує, що до Національної бібліотеки у Варшаві потрапила найцінніша частина

* Див. док. № 4.

** Там само.

*** Див. док. № 5.

капітульного зібрання, де на 2000 р. опрацьовано 773 рукописи (з них 597 — кириличні XV–XIX ст.) і близько 500 стародруків. Кількість видань XIX–XX ст. встановити неможливо, оскільки вони розпорошені у фонді Національної книгозбірні.

Найчисельнішою є Люблінська колекція перемиського походження, яка складає близько 11 500 старих друків, а також невідому кількість книжок XIX–XX ст., що теж розчинилася у загальних сховищах. Серед давніх видань станом на 2004 р. (за даними ректора КУЛу о., проф. Станіслава Вілька від 1 грудня 2005 р.) опрацьовано і включено до фонду бібліотеки КУЛу 5 656 томів; отже неопрацьованими залишається ще 4 500 одиниць. У каталозі сектору старих друків відділу спеціальних зібрань, де знаходяться ці пам'ятки світового книгодрукування, при описі кожного тому стоїть літера “П” для позначення перемиського походження. З них 812 томів — це стародруки XVI ст. Готується перелік виявлених видань XVII ст. (близько 680 томів) та XVIII ст. (2 170 томів) [31, s. 182].

До бібліотеки КУЛу потрапив також фрагмент рукописної збірки Капітульної бібліотеки у кількості 35 одиниць, про який досліджувана кореспонденція не згадує. Це твори монаха Максима Грека з половини XV ст., літургійні книжки, апостольські листи тощо. З них 10 рукописів опрацьовано і внесено до інвентарних книг. Решта 25 опрацьовано тимчасово, тобто за скороченим описом.

Працівники Польського Бібліологічного Товариства на основі автопсії та вивчення бібліотечної документації також встановили, що фрагменти досліджуваного історичного формування сьогодні розпорошені в трьох інституціях м. Перемишля. Зокрема, у бібліотеці Товариства приятелів наук зберігається щонайменше сім стародрукованих видань; у бібліотеці Державного архіву знаходиться дев'ять рукописів, 13 стародруків і невідома кількість видань XIX–XX ст.; бібліотека Національного музею Перемиського краю володіє п'ятьма рукописами, 142 стародруками і щонайменше 27 новішими виданнями.

У довідці зазначено, що у вказаних бібліотеках Перемишля, як і в установах Варшави та Любліна, їм забезпечено належні

умови зберігання (відповідна температура, вологість, мікробіологічні дослідження, реставрація), а також професійне опрацювання та охорона.

Згідно з довідкою Польського Бібліологічного Товариства, за неперевереними даними, припускається наявність окремих частин Капітульної бібліотеки в інших бібліотечних установах Польщі, які фігурують в кореспонденції 1946–1947 рр., зокрема: Ягеллонська в Кракові; римсько-католицької капітули та ордену Кармелітів Босих у Перемишлі.

У довідці зроблене припущення, що багато примірників могли бути розпорошені й в інших місцях, або втрачені, як це неминує буває при кожній ліквідації історичного формування.

Отже, за люблінськими документами, сьогодні відома доля 23 011 одиниць зберігання найціннішої частини колишньої Капітульної бібліотеки, без врахування видань XIX–XX ст.

До питання про повернення бібліотечних цінностей

За результатами книгознавчої експертизи щодо зберігання, опрацювання і використання установами Польщі цінностей Капітульної бібліотеки, були зроблені такі висновки.

По-перше, повернення колишньої Капітульної бібліотеки до її первісного статусу практично не можливе. Відбір її розпорошених частин зі сховищ книгозбірень, де вони сьогодні зберігаються, ускладнений наявністю цілого комплексу організаційних та фінансових проблем.

По-друге, вилучення колекцій, які вже понад півстоліття охоплені каталожною документацією і стали інтегральною частиною фондів бібліотек, які їх акумулювали, на багато років унеможливило б доступ дослідників до цих об'єктів першорядного наукового і культурного значення.

По-третє, переміщення та зміна умов зберігання і до цього вже серйозно знищених пам'яток завдали б їм непоправної шкоди.

Іншими словами, повернення Капітульної бібліотеки Перемисько-Варшавській єпархії візантійсько обряду, на думку польських дослідників, “є нині практично не здійснене, а передовсім, шкідливе для книжок і всіх користувачів — без уваги на їх середовище, віросповідання і національність”^{*}.

^{*} Див. док. № 5.

Компромісним вирішенням цього питання могла бути передача українській релігійній громаді Перемишля лише дублетної літератури Капітульної книгозбірні. І такий крок уже зроблено. Згідно з протоколом від 7 червня 2006 р. Бібліотека КУЛу* повернула Перемисько-Варшавській єпархії греко-католицького обряду в особі Маріана Білого — директора Архієпархіальної бібліотеки ім. Константина Чеховича в Перемишлі, 1 065 дублетних томів опрацьованої Люблінської колекції стародруків перемиського походження.

За допомогу, сприяння у доступі до архівних матеріалів та надання цінної інформації щодо досліджуваного історичного формування висловлюємо вдячність віце-директорові Бібліотеки Католицького університету м. Любліна п. Мар'янові Буткевичу та зав. сектору старих друків відділу спеціальних зібрань п. Малгожати Тройнацькій.

Додаток

№ 1

**Лист ректора Люблінського Католицького університету
о. Антонія Сломковського до Міністерства освіти у Варшаві
від 17 серпня 1946 р. з проханням передати на депозит
зібрання бібліотеки Перемиської греко-католицької
капітули**

[Круглий штамп]: Archiwum Uniwersyteckie KUL 17.VIII.1946 r.
1296/46/R

Do Ministerstwa Oświaty
w W a r s z a w i e

Otrzymałiśmy informacje, że Ministerstwo Oświaty ma w posiadaniu Bibliotekę teologiczną grecko-katolicką i zamierza ją przydzielić Zakładowi Naukowemu, który nad tymi zagadnieniami pracuje. W tej sprawie pytano naszego delegata, czy takie książki byłyby Katolickiemu Uniwersytetowi potrzebne.

Rektorat Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego zwraca się do Ministerstwa Oświaty z uprzejmą prośbą o wydanie zezwolenia na

* Див. док. № 6.

przejęcie przez K. U. L. i przewiezienie do Lublina wyżej wymienionej biblioteki, motywując swą prośbę tym, że na Wydziale Teologicznym K. U. L. znajduje się katedra Teologii porównawczej (dla badań chrześcijaństwa wschodniego) — jedyna tego rodzaju katedra w Polsce i że nasza Uczelnia z racji swego położenia geograficznego zagadnieniu chrześcijaństwa wschodniego specjalną poświęca uwagę i gromadzi potrzebną literaturę.

[Підпис]
Rektor

*Архів Католицького університету ім. Яна Павла II м. Любліна.
Фонд: Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946–1947 рр.
Машинопис, копія, пол. мова.*

№ 2

**Лист перемиського єпископа латинського обряду
о. Францішка Барди до ректора Католицького університету
м. Любліна о. Антонія Сломковського від 20 вересня 1946 р. у
справі передачі Капітульного зібрання Люблінському університету**

[Круглий штамп]: Archiwum Uniwersyteckie KUL

Biskup Przemyski
ob. łącz.

L. 3771/46

Przemysł, dnia 20 września, 1946.

Przewielebny Ks. Dr. Antoni Słomkowski
Rektor K. U. L.

Lublin

Na pismo z dnia 17 bm. oznajmiamy, że z Naszej strony nie podnosimy zarzutu przeciw przejęciu w depozyt przez Uniwersytet katolicki tutejszej Biblioteki Kapituły gr. kat., o którą zapewne chodzi w tym wypadku (nic Nam nie wiadomo o osobnej bibliotece seminarium gr. kat.). Zaznaczamy tylko, że wedle powszechnej opinii (którą było trudno sprawdzić z powodu jej niedostępności) zawiera ona w dziale rękopisów polonica i materiały do dziejów Kościoła łacinskiego przejęte niegdyś

nieprawnie z tutejszej biblioteki i z archiwum Kapituły łacinskiej. Prosimy przeto przy sortowaniu tego działu o zostawienie tych poloników w Przemyskim archiwum diecezjalnym ob. łac. Nadto prosimy o zostawienie w Przemyślu dla użytku tutejszego Seminarium duchownego ob. łac. (które w czasie wojny całą swoją bibliotekę straciło) patrologii greckiej Migne'a. Przypuszczamy, że Lublin już takową posiada.

Zwracamy uwagę na ogrom tej biblioteki, który może utrudnić szybkie jej spakowanie i przewiezienie.

[Підпис] Fr. Barda Ks.

1466/46
26. 9. 46

*Архів Католицького університету ім. Яна Павла II м. Любліна.
Фонд: Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946–1947 рр.
Машинопис, копія, пол. мова.*

№ 3

**Лист головного директора Департаменту бібліотек
Міністерства освіти Польщі Юзефа Грйча до Національної
бібліотеки у Варшаві від 21 січня 1947 р. про прийняте
рішення щодо розподілу бібліотечного зібрання Перемиської
греко-католицької капітули**

[Круглий штамп]: Archiwum Uniwersyteckie KUL

Odpis.
Warszawa, dnia 21 stycznia 1947 r.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Oświaty

Biblioteka Narodowa

№ NDB-3617/46

w m i e j s c u

W związku z dezyderatem Biblioteki o przydział poloników z księgozbioru b. Kapituły i Seminarium Duchownego gr. kat. w Przemyślu Ministerstwo donosi, że wdrożyło swe starania w Ministerstwie

Kultury i Sztuki o przekazanie całości zbiorów bibliotecznych Katolickiemu Uniwersytetowi w Lublinie. Po przejściu ich Katolicki Uniwersytet Lubelski dokona segregacji według następującego planu:

1. Druki do r. 1550 – dla Biblioteki Jagiellońskiej.
2. Wszelkie polonica i ukrainica do XVIII w. włącznie i
3. świeckie polonica i ukrainica (bez teologii) w. XIX — dla Biblioteki Narodowej, która ze swej strony przekaże dublety teologiczne zwłaszcza nowsze Bibliotece Zakonu Karmelitów Bosych w Przemyślu i Bibliotece Kapituły Rzymsko-kat. tamże.
4. Resztę otrzymuje Katolicki Uniwersytet Lubelski z obowiązkiem odstąpienia dubletów teolog. wymienionym dwóm duchownym bibliotekom w Przemyślu...

Naczelny Dyrektor Bibliotek

[Підпис] J. Grycz

*Архів Католицького університету ім. Яна Павла II м. Любліна.
Фонд: Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946–1947 рр.
Машинопис, копія, пол. мова.*

№ 4

Лист-звіт о. Болеслава Радомського, уповноваженого від КУЛу, до Департаменту бібліотек Міністерства освіти Польщі від 24 вересня 1947 р. про переміщення Капітульної бібліотеки
[Круглий штамп]: Archiwum Uniwersyteckie KUL

Копія.

Do Ministerstwa Oświaty
Departament Bibliotek.

Donoszę, że dnia 8. września 1947 o godz. 11 rano po przedstawieniu przezemnie papierów Starostwo wyraziło zgodę na przekazanie Bibliotek Kapitulnej i Seminarium Duchownego obydwóch ob. gr. kat. w Przemyślu Uniwersytetowi Katolickiemu w Lublinie, a w pół godziny później otrzymałem klucze od tych bibliotek. Od 8 do 13 września br. wiazałem książki sznurami przy wydatnej pomocy OO. Karmelitów (10 osób), dnia 15 września rękami 17 uczennic i uczniów Liceum

Pedagogicznego w Przemysłu załadowałem do 50-tonowego szerokotorowego wagonu, dnia 16 września rękami 10 uczniów tego Zakładu i trzech pracowników KULu przeładowałem książki do dwóch wagonów 15-tonowych normalno-torowych, dnia 17 września wagony przybyły do Lublina. W ciągu dnia 18 września książki wyładowano i przewieziono do Biblioteki KULu.

W czasie pakowania książek w Przemysłu znalazłem wiele manuskryptów nie zabranych przez Bibliotekę Narodową w Warszawie (stos 1 do 2 metrów) oraz zabytki muzealne. Wymienionych przedmiotów nie brałem ze sobą, lecz po uporządkowaniu w dniu 14 września przekazałem P. Leśniakowi kierownikowi Muzeum Ziemi Przemyskiej.

Delegat KULu do przejęcia Bibliotek w Przemysłu
na rzecz tego Uniwersytetu.
Prof. doc. dr ks. Bolesław Radomski

Lublin, 24 września 1947.

*Архів Католицького університету ім. Яна Павла II м. Любліна.
Фонд: Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946–1947 рр.
Машинопис, копія, пол. мова.*

№ 5

**Довідка про стан бібліотечного зібрання Перемиської
капітули за підписом голови Управління Польського
бібліологічного товариства проф. Барбари Беньковської,
адресована міністрові культури і національної спадщини
Казимиру Міхалу Уяздовському, від 4 липня 2000 р.**

ZD – A/303/2000

Warszawa, dn. 4.07.2000 r.

Prof. dr. hab. Barbara Bienkowska

Prezes

Zarządu Głównego

Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego

Pan

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Kazimierz Michał Ujazdowski

Szanowny Panie Ministrze,

Odpowiadając na pismo Pana Ministra z dn. 22 maja 2000 r. w sprawie losów księgozbiorów Archidiecezji Przemysko-Warszawskiej Obrządku Greckokatolickiego oraz nawiązując do mojej zapowiedzi z dn. 29 maja t. r. przesyłam tekst opinii przygotowanej przez zespół specjalistów z Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego.

Z wyrazami poważania

[підпис]

Bieńkowska

*Бібліотека КУЛу. Відділ спеціальних зібрань. Сектор стародруків.
Комп'ютерний набір, копія, пол. мова.*

Polskie Towarzystwo Bibliologiczne
Al. Niepodległości 213, 00-973 Warszawa
pok. 1142, 1153, 1154
tel.: (0-22) 608-25-18, 608-26-58, 608-26-59
fax: (0-22) 608-25-18
e-mail: prdokhist@bn.org.pl

Warszawa, dn. 4. 07. 2000 r.

Opinia Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego na temat sytuacji zbiorów byłej Biblioteki Kapituły Przemyskiej oraz ich dalszych losów. Na podstawie opracowań przygotowanych przez specjalistów z PTB zostało ustalone co następuje.

I

Po zlikwidowaniu Kapituły Przemyskiej Obrządku Greckokatolickiego w 1946 r. zbiory b. Biblioteki Kapituły Przemyskiej i Seminarium Duchownego Greckokatolickiego zostały złożone w klasztorze OO. Karmelitów w Przemyślu i oddane do dyspozycji Naczelnej Dyrekcji Bibliotek w Ministerstwie Oświaty.

W wyniku starań kilku instytucji o przejęcie zbiorów i ożywionej korespondencji w tej sprawie, Naczelny Dyrektor Bibliotek dr. Józef Grycz podjął decyzję o której zawiadomił zainteresowane strony pismem z dn. 21 stycznia 1947 r. Zgodnie z nim całość zbiorów bibliotecznych

miała zostać przekazana w depozyt do Biblioteki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Dalej dr. Grycz dysponował następująco: “Po przyjęciu ich Katolicki Uniwersytet Lubelski dokona segregacji według następującego planu:

1. Druki do r. 1550 — dla Biblioteki Jagiellońskiej.
2. Wszelkie polonica i ukrainica do XVIII w. włącznie i,
3. Świeckie polonica i ukrainica (bez teologii) w. XIX — dla Biblioteki Narodowej, która ze swej strony przekaże dublety teolog. zwłaszcza nowsze Bibliotece Zakonu Karmelitów Bosych w Przemyślu i Bibliotece Kapituły Rzymsko-kat. tamże.
4. Resztę otrzymuje Katolicki Uniwersytet Lubelski z obowiązkiem odstąpienia dubletów teolog. dwum [!] duchownym bibliotekom w Przemyślu”.

Jak wynika ze sprawozdania delegata KUL, przesłanego do Departamentu Bibliotek Ministerstwa Oświaty w dn. 24 września 1947 r. ostatecznie wyekspediowane zostały przez niego z Przemyśla w dn. 16 września dwa 15-tonowe wagony z książkami które przybyły do Lublina 17 t. m., a 18 września były rozładowane i przewiezione do Biblioteki KUL. Wcześniej wybrane przez siebie pozycje zabrali z Przemyśla przedstawiciele Biblioteki Narodowej. Pozostawione przez nich rękopisy (“stos 1 do 2 metrów”) oraz muzealia delegat KUL przekazał kierownikowi Muzeum Ziemi Przemyskiej.

Przy przejmowaniu zbiorów nie sporządzono protokołów zdawczo-odbiorczych; nie dysponowano też aktualną dokumentacją zasobów przemyskich.

Według możliwego dziś wstępnego rozeznania Biblioteka Kapituły Przemyskiej (skrót: BKP) liczyła w 1946 r. ponad 20.000 wol. (w jej skład wchodziły również zbiory archidiakona Jana Ławrowskiego i biskupa Jana Śniegurskiego). Zasobność Biblioteki Seminaryjnej nie jest znana.

Główne partie zbiorów przejęły BN i BKUL.

W BN obecnie opracowane są 733 rękopisy i ok. 500 starych druków proveniencji przemyskiej. Liczba pozycji XIX i XX-wiecznych jest niemożliwa do ustalenia, bowiem rozproszone są one wśród innych zbiorów BN.

BKUL przejęła łącznie 11775 wol. obecnie w zbiorach jest zaledwie 1 rękopis (Biblioteka nie otrzymała kolekcji rękopisów; por. sprawozdanie delegata z 1947 r.) ok. 5500 starych druków (z czego ponad połowa — najcenniejsza — została skatalogowana, reszta opracowywana jest sukcesywnie) oraz książki z XIX i XX w. wtopione w całość zasobów magazynowych. Zbiory przemyskie, podobnie jak cały księgozbiór KUL, pozostają pod profesjonalną opieką i nie zagraża im niebezpieczeństwo zaniedbania.

Ponadto na podstawie autopsji oraz dokumentacji biblioteczej stwierdzoną została obecność pozycji z b. BKP w trzech instytucjach w Przemyśle:

— W Bibliotece Towarzystwa Przyjaciół Nauk jest co najmniej 7 starych druków.

— W Bibliotece Archiwum Państwowego znajduje się 9 rękopisów, 13 starych druków i neustalona liczba druków XIX i XX w.

— Biblioteka Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej przechowuje 5 rękopisów, 142 stare druki i co najmniej 27 druków nowszych.

Wszystkie wymienione instytucje przemyskie zapewniają należyłą ochronę swoim zbiorom.

Na podstawie zachowanej korespondencji Ministerstwa Oświaty można domniemywać, że jakieś fragmenty BKP i Seminarium Greckokatolickiego trafiły do Biblioteki Jagiellońskiej, Biblioteki Kapituły Rzymsko-Katolickiej w Przemyśle oraz do Biblioteki Zakonu Karmelitów Bosych tamże. Poszlak tych jednak nie sprawdziliśmy.

Każda likwidacja biblioteki i rozproszenie jej zbiorów pociągają za sobą dewastację i ubytki książek. Tak też było w przypadku destrukcji BKP, której okoliczności stwarzały ku temu sposobność. Delegat KUL wspomina np. o pakowaniu, a następnie przeładowywaniu rękami wolontariuszy, masy książek kolejno do różnych wagonów (Przemyśl 8-16. IX. 1947 r.). BN, dążąc do uzupełniania kolekcji skupowała pojawiające się na aukcjach książki o proveniencji przemyskiej. Wiele egzemplarzy jest więc prawdopodobnie rozsiane w nieustalonych miejscach, inne mogły zostać zniszczone.

Rozproszenie cennych i licznych zbiorów BKP w latach 1946–1947 niewątpliwie jest faktem godnym ubolewania. Od tego czasu minęło przeszło pięćdziesiąt lat.

II

— Biblioteki, które otrzymały zbiory przemyskie zgodnie z obowiązującym wówczas prawem, przejęły je w dobrej wierze i z dobrymi intencjami ich ochrony. Najcenniejsze obiekty znalazły się w BN, najliczniejsze (w tym również przedstawiające znaczną wartość, m. in. stare druki) — w BKUL. Kolekcje te, zwłaszcza zbiory specjalne, stanowią istotną część składową narodowego zasobu bibliotecznego. Na przykład w BN na 773 rękopisy aż 597 zawierają teksty cyrylicą. Stanowi to ważne świadectwo wielokulturowości naszego dziedzictwa (nb. użytkownicy często pozostawiali zapiski w języku polskim). Niestety ta część dorobku kulturalnego jest stosunkowo ubogo reprezentowaną w Bibliotekach na obecnych terenach państwa polskiego. Dość powiedzieć, że druki cyrylickie z Przemyśla stanowią niemal połowę zasobów tego typu w BN.

— Wśród rękopisów i druków proveniencji przemyskiej znajdują się cymelia ważne dla badań naukowych nad wspólnym europejskim dziedzictwem kulturalnym. Dzięki opiece naszych ksiąźnic nad tymi zabytkami mogą być prowadzone takie badania i publikowane, nie tylko w Polsce. W obiegu naukowym od pół wieku utrwalona jest lokalizacja źródeł według ich aktualnych sygnatur bibliecznych wraz z wykorzystaniem danych, ustalonych w toku specjalistycznego opracowania.

— Obiekty z b. BKP są na ogół bardzo zniszczone i wymagają szczególnej opieki konserwatorskiej. Muszą być (i są) poddawane okresowym badaniom microbiologicznym, stale odpowiednio czyszczone, zabezpieczane, a nawet restaurowane. Zabiegi te, wraz z koniecznością zapewnienia odpowiednich warunków przechowywania (właściwa temperatura, wilgotność), są bardzo kłopotliwe i drogie. Te wysokie koszty od lat ponoszą biblioteki przechowujące zbiory przemyskie.

— Również udostępnianie tak cennych obiektów podlega profesjonalnym rygorom. Wymaga ono właściwego zabezpieczenia oraz pomocy wykwalifikowanych bibliotekarzy i specjalistycznego warsztatu (m. in. bogatego księgozbioru podręcznego).

— Warto wspomnieć, że ks. Jan Ławrowski (zm. 1846), którego dar niemal 15.000 wol. stał się podstawą BKP, zalecił utworzenie biblioteki publicznie dostępnej, czego Kapituła nigdy nie zrealizowała. Trzeba też nadmienić, że liczne wielkie ksiąźnice, nie tylko

polskie, bogactwo swych zbiorów, służących powszechnemu dobrze, zawdzięczają m. in. przejmowaniu zasobów likwidowanych instytucji (np. biblioteki w Rzymie, Paryżu, Berlinie).

Wnioski

1. Wtórne scalenie zbiorów b. BKP jest praktycznie niemożliwe, a przynajmniej bardzo trudne. Los części książek jest nieznan. Przeważające liczbowo zasoby XIX i XX w. są rozproszone w ogromnych magazynach BN i BKUL oraz w innych instytucjach. Ich wyselekcjonowanie przekroczyłoby możliwości bibliotek obarczonych bieżącymi obowiązkami statutowymi. Taka operacja byłaby destrukcyjna i wielce kosztowna.

2. Wyłączenie z czynnych bibliotek zbiorów, które są tam przechowywane od ponad pół wieku, objęte tamtejszą dokumentacją katalogową, stanowią integralną część narodowego zasobu bibliotecznego oraz kolekcji tych bibliotek byłoby sprzeczne z powszechnie przyjętą zasadą zachowania niepodzielności księgozbiorów o ogólnokulturalnych wartościach. Na wiele lat utrudniłoby lub, wręcz uniemożliwiło dostęp do obiektów o pierwszorzędym znaczeniu naukowym i kulturalnym.

3. Kolejna translokacja zbiorów i zmiana warunków ich przechowywania spowodowałaby nieodwracalne szkody w materialnej substancji obiektów i tak już poważnie zniszczonych.

Sumując należy stwierdzić, że projekt rewindykacji zbiorów b. BPK na rzecz Archidiecezji Przemysko-Warszawskiej Obrządku Greckokatolickiego jest obecnie praktycznie niewykonalny, a przede wszystkim szkodliwy dla książek i wszystkich użytkowników — bez względu na ich środowisko, wyznanie i narodowość.

Oczywiście, powyższa opinia, oparta na przestankach księgoznawczych, ma charakter merytoryczny. Natomiast Polskie Towarzystwo Bibliologiczne nie może kompetentnie wypowiadać się w kwestiach prawnych.

Prof. dr. hab. Barbara Bieńkowska

[підпис]

Prezes Zarządu Głównego PTB

*Бібліотека КУЛу. Відділ спеціальних зібрань. Сектор стародруків.
Комп'ютерний набір, копія, пол. мова.*

№ 6

**Протокол від 7 червня 2006 р. про передачу бібліотекою
КУЛу Перемисько-Варшавській єпархії 1 065 томів
дублетної стародрукованої літератури колишньої
Капітульної бібліотеки**

Znak: BK – 07 – 19/06

Lublin, 07 czerwca 2006 r.

Protokół przekazania dubletów starodručných ze znakami własnościowymi Biblioteki Kapitulnej i Biblioteki Seminarium Greckokatolickiego w Przemyślu

przedstawiciełom Arcybiskupa Jana Martyniaka Metropolity Przemysko-Warsawskiego Kościoła Greckokatolickiego.

Dnia 07 czerwca 2006 r. Dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej KUL starszy kustosz dyplomowany ks. dr. Tadeusz Stolz w obecności dr. hab. Zbigniewa Nareckiego — kierownika Sekcji Dubletów Biblioteki Uniwersyteckiej KUL oraz dra Arkadiusza Adamczuka — pracownika Sekcji Starych Druków Biblioteki Uniwersyteckiej KUL przekazał Metropolicie Przemysko-Warsawskiemu Kościoła Greckokatolickiego Arcybiskupowi Janowi Martyniakowi na ręce upoważnionego przez niego pana mgra Mariana Biłyj — Dyrektora Archidiecezjalnej Biblioteki im. Biskupa Konstantego Czechowicha w obecności ks. mgra Bogdana Kruba 1065 woluminów starodruków pochodzących ze zbiorów bibliotek greckokatolickich zlikwidowanych przez władze PRL w roku 1946.

Jako pierwszy egzemplarz przekazana została Biblia Sirec Knigi Vethago I Novago Zaveta..., Ostróg 1581 [Biblia Ogstrogaska] — obiekt szczególnie cenny dla Kościoła Greckokatolickiego i kultury chrześcijaństwa na słowiańszczyźnie.

Przekazujący:

Штамп

Biblioteki Uniwersyteckiej KUL
Ks. dr. Tadeusz Stolz
starszy kustosz dyplomowany

[підпис його], [підпис Zbigniew Narecki], [підпис A. Adamczuk]

Odbierający:

[Підпис: Marian Biłyj]
[Підпис: ks. Bogdan Kruba]

W załączeniu:

- 1) Upoważnienie mgra Mariana Biłtyj do odbioru starych druków.
- 2) Szczegółowy opis przekazywanych woluminów.

Штамп
dn. 26.VI. 06
A. Filipiak

Архів КУЛу. Фонд Університетська бібліотека. Перемиський депозит, 1946–1947 рр. Комп'ютерний набір, копія, пол. мова.

Фото 1. Монастир і костюл оо. Кармелітів у Перемишлі. В описаний період — кафедральний храм св. Іоанна Хрестителя та капітульний будинок, де розміщалася бібліотека.

Фото 2. Наліпка бібліотеки Перемиської греко-католицької капітули.

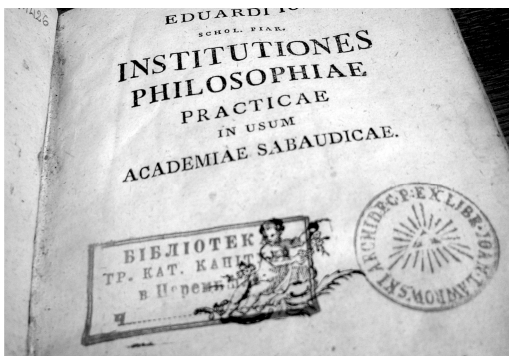

Фото 3. Штaмп бібліотеки о. Іоанна Лаврівського.

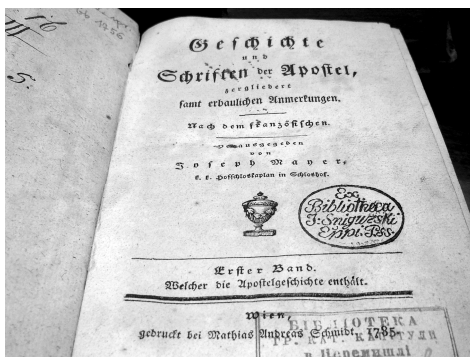

Фото 4. Штaмп бібліотеки єпископа Іоанна Снігурського.

Фото 5. Провенієнції Капітульної бібліотеки в Перемишлі.

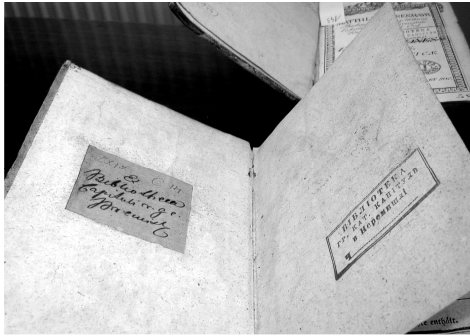

Фото 6. Провенієнції Капітульної бібліотеки в Перемишлі.

1. [Балик І., о.]. Рукописи Перемиської греко-католицької капітули в Народовій бібліотеці у Варшаві // Богословія (Рим). — 1973. — Т. 37, кн. 1/4. — С. 193-213; 1974. — Т. 38, кн. 1/4. — С. 237-243.
2. Грицак Є. Капітульна бібліотека в Перемишлі / Євген Грицак // Вибрані українознавчі праці / Євген Грицак // Вибрані українознавчі праці / Євген Грицак ; упорядкув., бібліогр. та комент.: В. Пилипович. — Перемишль : видавець: Перемиський відділ ОУП, 2002. — С. 493-496. — (“Перемиська бібліотека” Перемиського відділу Об’єднання українців у Польщі ; т. III). — Передрук з журн.: Сьогодні й минуле (Львів). — 1939. — Кн. 1. — С. 96-98.
3. Державний архів м. Перемишля. — Ф. 143, спр. 425. — 16 арк.
4. Там само. — Спр. 426. — 708 арк.
5. Там само. — Спр. 427, т. 1. — 646 арк.
6. Там само. — Спр. 428, т. 2. — 649 арк.
7. Там само. — Спр. 429, т. 3. — 679 арк.
8. Там само. — Спр. 430, т. 4. — 611 арк.
9. Там само. — Спр. 431. — 57 арк.
10. Державний архів м. Перемишля. — Ф. 143, спр. 432. — 1204 арк.
11. Там само. — Спр. 433. — 30 арк.
12. Там само. — Спр. 434. — 89 арк.
13. Там само. — Спр. 435. — 42 арк.
14. Там само. — Спр. 437. — 13 арк.
15. Там само. — Спр. 438. — 60 арк.
16. Там само. — Спр. 439. — 6 арк.
17. Там само. — Спр. 440. — 255 арк.
18. Там само. — Спр. 441. — 4 арк.
19. Добрянській А. Відомість історическая о місті Перемишлі ... : (фрагмент) / Антоній Добрянській // Лірвак з-над Сяну : Перемиські друки середини ХІХ століття / упоряд. В. Пилипович. — Перемишль, 2001. — С. 248-259. — Передрук з : Добрянській А. Відомість історическая о

- місті Перемишля і окрузі тогоже імени / *Антоній Добрянській* // Перемишлянин на рік 1852. — Перемишль, [1852]. — С. 3-132.
20. *Колосовська О. М.* Доля стародруків з бібліотеки греко-католицької капітули в Перемишлі / *О. М. Колосовська* // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника : [зб. наук. пр.]. — Львів, 1998. — Вип. 6. — С. 132-139.
21. Наукові досліди рукописів перемиської греко-католицької капітули // Богословія. — 1978. — Т. XLII, кн. 1/4. — С. 158-170.
22. *Павлище П., о.* З історії Перемиської греко-католицької капітули / *о. Петро Павлище* // Перемишль і перемиська земля протягом віків : зб. наук. пр. та матеріалів Міжнар. наук. конф., Перемишль, 11-13 квіт. 2002 р. / під ред. *С. Заброварного*. — Львів ; Перемишль, 2003. — [Вип.] 3 : Інституції. — С. 167-187.
23. *Розов М. М.* Маловідомі джерела з історії української мови : рукописи греко-уніатського капітулу м. Перемишля / *М. М. Розов* ; з рос. переклала *В. Л. Карпова* // Питання історії української мови : [колектив. монографія]. — Київ : Наук. думка, 1970. — С. 176-186.
24. *Blazejowskyj D.* Historical Šematism of the Eparchy of Peremyšl including the Apostolic Administration of Lemkivščyna (1828–1939) : published in commemoration of the 400th anniversary of the Union of Brestja / *Dmytro Blazejowskyj*. — Lviv : Kamenyar, 1995. — 1008 p.
25. *Chwalewik E.* Zbiory polskie : archiwa, biblioteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie. T. 2 / *Edward Chwalewik*. — Warszawa : T-wo wydawnicze; Kraków : Wyd-wo J. Mortkowicza, 1927. — 559 s.
26. *Hauser L.* Monografia miasta Przemyśla / *Leopold Hauser* ; Południowo-Wschodni Instytut Naukowy w Przemyślu. — Wyd. 2-e. — Przemyśl, 1991. — XXV, [1], 329, [3] s.; [4] l. il. — Передрук з видання 1883 р.
27. *Klimecka G.* Pochodzenie najstarszych rękopisów z Biblioteki Kapituły Grecko-Katolickiej w Przemyślu w zbiorach Biblioteki Narodowej / *Grażyna Klimecka* // Rocznik Biblioteki Narodowej. — Warszawa, 1997. — T. 30/31 (1994–1995). — S. 129-134, il.
28. *Kozik J.* Ukraiński ruch narodowy w Galicji w latach 1830–1848 / *Jan Kozik*. — Kraków : Wyd-wo Literackie, 1973. — 307, [1] s.
29. *Kwolek J.* Przemyśl — Kronika naukowa / *J. Kwolek* // Kwartalnik Historyczny. — Warszawa, 1948. — R. 55. — S. 237.
30. *Orłowicz M.* Ilustrowany Przewodnik po Przemyślu i okolicy / *Mieczysław Orłowicz*. — Przemyśl : Nakładem Zjednoczenia Towarzystw Polskich w Przemyślu. Drukiem Zakładu drukarskiego Grafia we Lwowie, 1917. — 173, [1] s. : il. — (Zjednoczenie Towarzystw Polskich i Tow. Przyjaciół nauk w Przemyślu).

31. *Paszkiewicz U.* Ochrona i dokumentacja zbiorów rozproszonych. Uwagi w związku z dokumentacją prowadzoną przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Polskiego Dziedzictwa Kulturalnego za Granicą / *Urszula Paszkiewicz* // *Z Badań Nad Polskimi Księgozbiorami Historycznymi : studia i materiały.* — Warszawa, 1999. — T. 19. — S. 179-190.
-

LIBRARY OF THE GREEK CATHOLIC CHAPTER OF PEREMYSHL' THROUGH THE LIGHT OF LUBLIN ARCHIVAL MATERIALS

Marharyta Kryvenko

On the basis of Lublin archival documents it is made an attempt of the reconstruction of the main history moments of Library of the Greek Catholic Chapter of Peremyshl', its books and manuscripts collections transference in 1946–1947 after the Library liquidation, modern state of its holdings. For the first time information is given about restitution of the Library values to the Ukrainian religious community of Peremyshl'. The article contains a Supplement of archival documents and illustrations.

Keywords: *Library of the Greek Catholic Chapter of Peremyshl', Ivan Lavrivs'kyi, Ivan Snihurs'kyi, Stage of liquidation, Restitution of Library values.*

БИБЛИОТЕКА ПЕРЕМЫШЛЬСКОЙ ГРЕКО-КАТОЛИЧЕСКОЙ КАПИТУЛЫ В СВЕТЕ АРХИВНЫХ МАТЕРИАЛОВ

г. ЛЮБЛИНА

Маргарита Кривенко

На базе архивных материалов г. Люблина осуществлено попытку реконструкции основных моментов истории библиотеки Перемышльской греко-католической капитулы, процесса перемещения книжно-рукописных коллекций в 1946–1947 гг. после ликвидации её как самостоятельного учреждения, настоящего состояния фонда. Впервые освещено вопрос относительно возвращения библиотечных ценностей украинской религиозной громаде г. Перемышля.

Статью дополняет подборка архивных документов, а также иллюстративный материал.

Ключевые слова: *библиотека Перемышльской греко-католической капитулы, Иоанн Лавривский, Иоанн Снигурский, ликвидационный этап, библиотека Католического университета г. Люблина, ревиндикация библиотечных ценностей.*